

Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV) on myöntänyt vertaisarviointitunnuksen käyttöoikeuden Lakimies-aikakauskirjalle vuoden 2015 alusta. Tunnus on TSV:n rekisteröimä tavamerkki, jolla tiedekustantajat voivat merkitä julkaisemansa tieteellisen ennakoarvioinnin läpikäyneet artikkelit ja kirjat. Tunnus kertoo, että kyseisen julkaisun vertaisarviointi on toteutettu tiedeyhteisön noudattamien laadullisten ja eettisten vaatimusten mukaisesti. Tunnuksen käyttöönoton tavoitteena on ollut yhdenmukaistaa kotimaisen tiedekustantamisen vertaisarviointikäytäntöjä parhaiden kansainvälisten ja tutkimuseettisesti keskeisten standardien pohjalta sekä edistää tieteellisen laadunarvioinnin läpinäkyvyyttä.¹

Lakimieheissä tunnusta käytetään artikkeliosastossa, jossa julkaistaan vain vertaisarvioituja kirjoituksia. Tunnuksen käytölle asetettujen edellytysten mukaan vertaisarviointiprosessiin kuuluu, että toimitus on pyytänyt ja saanut lehden tarjotusta käsikirjoituksesta lausunnot vähintään kahdelta arviointitehtävään kutsutulta henkilöltä. Arvioijien tulee olla toimituksen ulkopuolisia ja arvioitavana olevan käsikirjoituksen suhteen riippumattomia väitelleitä tutkijoita tai muita asiantuntijoita. Vertaisarviointiprosessissa tulee tarkastella aiheiston kattavuutta ja teoreettisen viitekehyksen hallintaa, tutkimuksen toteutuksen luotettavuutta ja tarkkuutta sekä tulosten omaperäisyyttä ja uutuusarvoa suhteessa aiempaan tutkimukseen tieteenalalle ominaisella tavalla.² Lakimiehen vertaisarvioitsijoita pyydetään lausunnossaan arvioimaan ainakin kirjoittajan asiantuntemusta (kuinka hyvin hän kirjoituksen perusteella arvioiden hallitsee alansa ja aihepiirinsä), kirjoituksen kiinnostavuutta (esitelläänkö siinä uusia tutkimustuloksia, uusi näkökulma jne.) sekä kirjoituksen kysymyksenasettelua ja rakennetta (onko kysymyksenasettelu selkeä, onko rakenne toimiva, kirjoitetaanko siitä, mistä luvataan, ja pysytäänkö asiassa).³

TSV:n vertaisarviointitunnus kertoo ennen kaikkea, että artikkeli on ennen julkaisemista käynyt läpi vertaisarviointiprosessin tiedeyhteisön noudattamien laadullisten ja eettisten vaatimusten mukaisesti. Tunnus ei sellaisenaan kerro artikkelin tieteellisestä tai yhteiskunnallisesta merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Tyypillisesti sitä koskeva arvio kirkastuu lopulta julkaisemisen jälkeen.⁴ Vertaisarvioinnin keskeinen tarkoitus on kuitenkin parantaa julkaisun laatua.

1. Ks. lähemmin <http://www.tsv.fi/tunnus/index.php> (vierailtu 10.1.2015, myös muut www-lähteet vastaavasti).
2. Näiden varsinaista vertaisarviointiprosessia koskevien vaatimusten lisäksi tunnuksen käyttö edellyttää vertaisarviointiprosessin säännöllistä dokumentointia. Ks. lähemmin <http://www.tsv.fi/tunnus/kaytto.php>.
3. Ks. <http://www.lakimiesyhdistys.fi/lakimies/referee-menetely/ohjeita-arvioitsijalle/>.
4. Ks. <http://www.tsv.fi/files/yleinen/va-tunnus-esitys.pdf>.

Vertaisarvioinnin käyttöön ottaminen Lakimieheissä 1990-luvulla pohjautui perusteltuun oletukseen julkaistavien artikkelien tason noususta. Sen katsottiin koituvan siten paitsi kirjoittajien myös lukijoiden hyödyksi.⁵ Tämä lehdessä jo suhteellisen pitkään tunnettu toimintatapa on luonut vankan pohjan vertaisarviointitunnuksen käyttämisen edellytysten täyttämiseksi lehden nykyisessä toimittamisessa: vertaisarviointia koskevat käytännöt ovat oikeustieteellisessä yhteisössä tunnettuja, ja prosessin kannalta korvaamattoman vertaisarvioitsijan tehtävää pidetään yleensä tieteellisesti ansiokkaana, tärkeänä asiantuntijatehtävänä.

Vertaisarviointitunnuksen käyttöoikeuden on nähty tähdentävän entisestään kustantajien vastuuta ja velvollisuuksia toimia yhteisten ja hyväksyttävien pelisääntöjen mukaisesti. Lisäksi sen on myös katsottu motivoivan kirjoittajia näkemään vaivaa julkaisujen laadun eteen.⁶ Vertaisarviointia koskevat, jo tähän mennessä noudatetut käytännöt ovat olleet osaltaan vaikuttamassa siihen, että Lakimies on tieteellisten julkaisukanavien tasoluokitusta ylläpitävän ja kehittävän Julkaisufoorumi-hankkeen uudessakin, vuoden 2015 alusta voimaan tullessa luokituksessa tasolla 2, johtavat tieteelliset julkaisukanavat.⁷ Tämä on korkein taso, jolle suomenkielinen julkaisu voi luokituksessa päästä.⁸

Korkea Julkaisufoorumi-luokituksen taso ei ole itseisarvo, mutta se on samalla omiaan turvaamaan laadukkaan tarjonnan lehteen. Luokituksen on tarkoitus toimia esimerkiksi yliopistojen tieteellisen julkaisutuotannon laadun indikaattorina opetus- ja kulttuuriministeriön käyttämässä yliopistojen valtionrahoitusmallissa vuodesta 2015 alkaen. Muun muassa tämä kannustaa pyrkimykseen julkaista luokituksessa mahdollisimman korkealla tasolla olevalla julkaisukanavalla, vaikka luokitusta ei tulekaan Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöohjeen mukaan käyttää vertaisarvioinnin sijasta yksittäisen tutkijan palkkausta, rahoitusta tai palkitsemista koskevien päätösten kriteerinä tai perusteena. Samalla Julkaisufoorumi-luokituksen tarkoitus on kuitenkin paitsi tunnistaa vertaisarvioitua julkaisut, myös osoittaa tiedeyhteisössä laajimmin arvostetut ja vaikuttavat julkaisukanavat.⁹

Suhtautuminen Julkaisufoorumi-luokitukseen – sen paremmin kuin vertaisarviointitunnuksen – ei ole ollut kritiikitöntä, eikä sen pidäkään olla. Kan-

5. Ks. lähemmin esim. *Raimo Lahti*: Lakimies-lehdestä referee-julkaisu. LM 1997 s. 160, sekä *Raimo Lahti*: Lakimies-aikakauskirjan päätoimittajakauden (1991–1999) päättyessä. LM 1999 s. 1260–1267, s. 1261–1262.

6. Ks. esim. <http://tiedekirnu.blogspot.fi/2014/12/uutta-julkaisurintamalla.html>, jossa vertaisarviointitunnusta luonnehditaan diplomiksi, jonka tekstin rakentaja ansaitsee onnistuneelle kirjoitukselleen.

7. Julkaisufoorumi-hankkeen tasoluokituksen arviointikriteereistä ks. lähemmin http://www.tsv.fi/julkaisufoorumi/materiaalit/jufo_arviointikriteerit.pdf.

8. Ks. kysymyksestä myös esim. *Pia Letto-Vanamo*: Kansainvälistyvä oikeustutkimus? LM 2014 s. 1042–1057, s. 1048–1049.

9. Ks. lähemmin http://www.tsv.fi/julkaisufoorumi/materiaalit/jufo_kayttoohje_2015.pdf.

sallisilla kielillä tehtävän tutkimuksen ja kansallisilla kielillä tapahtuvan tieteellisen julkaisuutoiminnan sekä niiden arvostuksen kannalta Julkaisufoorumi-hanke on kuitenkin yhtenä tekijänä tasapainottanut edeltänyttä tilannetta, jossa tieteelliset arviointi- tai ainakin tieteellisen tutkimuksen rahoitukseen liittyvät kriteeristöt olivat ehtineet muovautua siihen suuntaan, että millä tahansa ulkomaisella julkaisukanavalla julkaistu tutkimus arvotettiin jo lähtökohdaisesti korkeammalle kuin kotimaisilla foorumeilla ilmestynyt.

Julkaisufoorumi-hanke on tieteellistä julkaisuutoimintaa koskeva hanke, ja Lakimies pyrkii profiloitumaan jatkossakin johtavaksi oikeustieteelliseksi julkaisukanavaksi – tai yhdeksi niiden joukossa. Oikeustieteellistä tutkimusta on luonnehdittu samanaikaisesti sekä tieteelliseksi että oikeudelliseksi käytännöksi.¹⁰ Oikeudellisena käytäntönä oikeustiede vaikuttaa osaltaan oikeuden sisältöön, ja sillä on vankat siteet muihin oikeudellisiin käytäntöihin. Erityisen tiiviisti kytkös ilmenee oikeusdogmatiikassa, lainopissa, joka on väistämättä yhteydessä myös tulkitsemaansa oikeusjärjestykseen – ja sen kieliin. Laadukas kotimainen oikeustieteellinen julkaiseminen on tämän vuoksi merkityksellistä myös muiden oikeudellisten käytäntöjen edustajien kuin oikeustieteilijöiden kannalta.¹¹

Edellä mainitut perusteet ovat vaikuttaneet siihen, että myös Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen vuoden 2015 toimintasuunnitelmaan on kirjattu pyrkimys varmistaa yhdistyksen julkaisujen mahdollisimman korkea status Julkaisufoorumin luokittelussa.

Eva Tammi-Salminen

10. *Kaarlo Tuori*: Kriittinen oikeuspositivismi. WSLT 2000 s. 161–162.

11. Ks. myös esim. *Letto-Vanamo* LM 2014 s. 1050.